

MODELS DE DEMOCRÀCIA PARTICIPATIVA

Índex:

Introducció.

La participació ciutadana i el concepte de sobirania

Mecanismes de participació actuals – no vinculants.

Mecanismes de participació vinculant- a altres països.

- dret de veto
- iniciatives legislatives populars.
 - Criteris de regulació.

La democràcia deliberativa com una participació qualificada.

Democràcia directa - sobirania ciutadana.

- Descripció.
- La ILP i el referèndum vinculant com a mecanismes de democràcia directa.
- Principis rectors que haurien d'anar a una Constitució en cas de sobirania ciutadana exercida a través de la Democràcia Directa.
- Característiques favorables.
- Característiques desfavorables.

Com es passa de la situació actual: sobirania parlamentària i consultes no vinculants a sobirania ciutadana amb consultes vinculants?.

- La llei de participació ciutadana i consultes no referendàries.
- Estratègia. Coses potencials a fer i aconseguir.

Introducció:

La democràcia participativa és un sistema d'organització política que atorga als ciutadans una major, més activa i més directa capacitat d'intervenció i influència en la presa de decisions de caràcter públic.

Avui entenem la democràcia participativa com una evolució moderna de la democràcia directa de l'Antiga Grècia, on els ciutadans, la seva veu i vot, tenien una influència i un pes específic real en totes les decisions de caràcter públic. Per altra banda de entre les moltes convulsions derivades de la gran crisi econòmica iniciada el 2007, una de les més evidents és la que afecta a les institucions de la democràcia representativa. Els estudis d'opinió de les últimes dècades posen de manifest alts nivells de rebuig ciutadà als partits, líders i institucions en bona part de les democràcies liberals. Aquesta tendència, que s'estén, en major o menor mesura, al conjunt de països occidentals amb models democràtics avançats, s'ha accentuat a partir d'aquell any.

En els darrers temps hi ha un debat en el si de l'opinió pública que planteja una deslegitimació global del model de representació política, cridat a ser corregit o fins i tot substituït per fórmules de participació directa dels ciutadans. Les manifestacions d'aquest auge participatiu són molt diverses i abasten des de reformes orgàniques en els partits per atorgar un major pes als militants en les decisions sobre programes, aliances o lideratges interns, fins a noves fórmules participatives en l'espai local com els pressupostos participatius o les consultes ciutadanes, les quals es poden estendre sense grans costos, de nivells locals a nacionals, mitjançant referèndums o fórmules de democràcia electrònica.

Aquest fenomen no és aliè al canvi cultural derivat de la revolució de les tecnologies de la comunicació. Internet i les xarxes socials han trencat el model jeràrquic i vertical de subministrament d'informació, afavorint que els diferents actors de la societat civil es puguin coordinar de forma autònoma i horitzontal a l'hora de plantejar les seves reivindicacions en l'espai públic.

Encara que en el si de l'opinió pública hi ha la creença generalitzada que són els representants qui prenen, de manera autònoma, la immensa majoria de decisions, el cert és que, juntament amb la participació electoral, el sistema representatiu deixa obertes moltes vies per a altres tipus de participació institucionalitzada o informal al funcionament ordinari del sistema: enquestes, iniciatives legislatives populars, referèndums, mitjans de comunicació, consells consultius, tràmits d'audiència a les lleis, etc. Especialment, la popularitat del discurs participatiu ha estimulat en les últimes dècades un augment molt important de mecanismes participatius en l'àmbit local. La tipologia és molt àmplia, anant des de mecanismes de base individual com la iniciativa popular, la comunicació amb el govern local mitjançant les noves tecnologies, el dret de petició, les consultes municipals (referèndums) o els tràmits d'audiència, fins a mecanismes de caràcter col·lectiu com consells consultius, jurats ciutadans, pressupostos participatius, plans estratègics o fòrums deliberatius.

La participació ciutadana i el concepte de sobirania

Davant el descontentament expressat per la ciutadania envers els seus representants polítics electes, el fons de la qüestió és qui pren les decisions i a través de quins mecanismes les pren. En un dels extrems trobem els sistemes de democràcia representativa en que son els representants electes els que prenen, de manera més o menys consensuada entre ells, les decisions sense que la ciutadania pugui intervenir, de manera directa i vinculant, en les mateixes.

En l'altra extrem trobem les democràcies directes en que és la ciutadania la que, en darrera instància i a través de referèndums vinculants, pren les decisions finals que han de ser assumides pels representants i institucions. Entre mig hi ha tota una amalgama de possibilitats en que les decisions (sobirania) son preses per uns o pels altres en funció del grau d'implementació de la participació ciutadana que cada comunitat ha establert. En aquest darrer cas podríem dir que la sobirania és mixta perquè està repartida entre els representants electes i la ciutadania.

Així doncs el debat es centra per una banda en qui pren les decisions i per l'altra a través de quins mecanismes les pren. En un tercer eix el debat és el de l'àmbit territorial o organitzatiu en que es prenen les decisions, és a dir si els mecanismes de participació ciutadana han d'anar, o no, des de l'àmbit local al nacional, seguint el principi de subsidiarietat, i sobre els subjectes de decisió, dit en altres paraules, sobre què es pot decidir, i sobre què no, de manera participativa en cada àmbit territorial o organitzatiu.

Mecanismes de participació actuals – no vinculants.

Actualment dins de l'estat espanyol, la ciutadania queda exclosa, per la constitució, de la presa de decisions directa. Totes les decisions passen exclusivament per acord dels càrrecs electes i la ciutadania no pot canviar-les, modificar-les o vetar-les. Ni tant sols en pot proposar-ne de noves, de manera vinculant. Totes les iniciatives ciutadanes, que son constitucionalment molt

limitades, han de passar pel filtre i la voluntat dels càrrecs electes. La participació ciutadana que reduïda a debatre i/o fer propostes i decisions als càrrecs electes per a que aquests siguin els que acabin decidint sobre la proposta ciutadana, en aquells cassos en que aquesta estigui habilitada per fer la proposta. Tots els sistemes actuals de participació ciutadana: enquestes, iniciatives legislatives populars, referèndums, etc. son exclusivament consultius.

En aquest context no és d'estranyar que el nombre de ciutadans inclosos en els processos de participació ciutadana no superi mai el 10%. Per això, aquest tipus de participació corre el risc de sobre representar els plantejaments del conjunt d'individus actius enfront dels de la majoria de la població que opta per no participar, la qual cosa crea un problema de legitimitat que, paradoxalment, era el que es pretenia pal·liar amb la crida a la ciutadania.

Per altra banda, en aquestes experiències tendeixen a predominar persones amb estudis superiors, homes d'edat mitjana, representants de partits i associacions, enfront de la dèbil presència d'immigrants, joves, dones, sectors de rendes baixes i persones amb problemes de compatibilitat horària . Per això, aquests mecanismes han de ser molt curosos amb els procediments per al debat i la discussió, atès que el contrari pot suposar situacions de desigualtat per a persones o col·lectius amb menys recursos retòrics i argumentals.

El disseny dels processos participatius, en aquests cassos que els configura com òrgans consultius, porta a la convicció de què els responsables municipals busquen simplement una legitimitació addicional per decisions preses unilateralment en altres àmbits, o bé a que l'escassa representativitat dels membres que hi participen fa que les autoritats no els prenguin en consideració, iniciant un cercle viciós de manca d'interès que s'acaba estenent als propis membres d'aquest mecanisme.

Així doncs tot sembla indicar que per trencar aquesta percepció i pobre participació ciutadana en els processos participatius, aquests han d'obrir les portes a la vinculació. És a dir que no solament la ciutadania pugui participar donant la seva opinió, sinó que pugui participar, de manera directa i vinculant en la presa de decisions.

Mecanismes de participació vinculant- a altres països.

DRET DE VETO.

Que la ciutadania pugui vetar les decisions preses pels càrrecs electes (Ple de l'Ajuntament, Consell Comarcal, Vegueries, Parlament, etc). Aquesta seria una capacitat passiva per la qual la ciutadania no podria ni esmenar les decisions preses pels seus representants, ni proposar-ne de noves, solament tindria la capacitat de vetar aquelles resolucions o decisions en les que els ciutadans no hi estiguessin majoritàriament d'acord.

Aquest mecanisme de participació és adoptat a Itàlia amb els seus "**referèndums abrogatius**", pels que la ciutadania pot vetar les lleis del Parlament. No es pot demanar sobre qualsevol cosa. Queden exemptes: Les Lleis tributàries, les Lleis de pressupostos, els Tractats Internacionals, les Lleis Constitucionals, les amnisties i els indults.

Els requisits per a la convocatòria del referèndum son, en el cas d'Itàlia: Que ho demanin 500.000 electors o cinc Consells Regionals (Parlaments) i passar el filtre del Tribunal de Cassació que verifica les signatures, que no s'hagi fet un referèndum amb continguts semblants i que s'ajusti a la legislació vigent. Posteriorment li correspon al Tribunal Constitucional pronunciar-se sobre el contingut.

Els requisits per a la validació dels resultats del referèndum: Que hi hagi un quòrum de participació mínim del 50%. I que es guanyi per majoria del 50% +1 dels votants.

Aquesta mena de referèndums també tenen una variant Regional i una altra per a la Reforma Constitucional.

INICIATIVES LEGISLATIVES POPULARS.

Capacitat de la ciutadania, contemplada en la constitució, per a esmenar, revocar, total o parcialment una llei o reglament, o fer propostes de noves lleis o reglaments de manera vinculant.

La ciutadania pot, si es reuneixen els requisits legals prescrits, demanar o convocar directament i unilateralment un referèndum, sobre un tema particular, sense que tingui que intervenir el Parlament o el Govern. La legislació vigent, o la pròpia constitució, proveeix els mecanismes necessaris per a que la ciutadania pugui sotmetre a consulta vinculant referendària aquelles qüestions sobre les que tingui possibilitat de decidir. Normalment, en aquests cassos, estem en règims polítics on la sobirania recau, constitucionalment, total o parcialment en la ciutadania, que no és el cas de la constitució espanyola. La ciutadania disposa dels mecanismes necessaris per a que es pugui celebrar la consulta en determinades circumstàncies.

Criteris de regulació: Cada país regula de manera diferent els requisits per a que la ciutadania pugui exercir la seva capacitat d'iniciativa legislativa de manera vinculant. Els diferents criteris son:

- a) **Per subjecte:** Qui pot sol·licitar un Referèndum? Normalment les alternatives contemplades son: El conjunt de la ciutadania, el Parlament, el Cap d'Estat i el President del Govern a nivell nacional. A nivell regional o local seria el mateix però amb efectes locals i no per a tot el país.
- b) **Per objecte:** Sobre quins temes es pot sol·licitar un referèndum? Aquí hi ha multitud de variants en funció de les característiques de cada país. S'entén que tant el Parlament com el Cap d'Estat o de Govern poden proposar sempre la celebració d'un referèndum sobre qualsevol àmbit. Normalment la restricció de la proposta de referèndums s'adreça a la iniciativa popular, o a les administracions locals o regionals. Els temes sobre els que la ciutadania pot demanar un referèndum poden ser:

b-1.- Sobre tots els temes: Com a Suïssa on la ciutadania disposa dels mecanismes per fer referèndums, per exemple, sobre els impostos o la compra d'avions militars de darrera generació, la renda mínima garantida, les reserves d'or o les armes. Sobre tot el que aquesta consideri necessari. Inclosos principis constitucionals o la pertinença a organitzacions supranacionals com la UE o la OTAN.

b-2.- Amb poques excepcions: On queden exclosos alguns àmbits considerats estratègics en els que s'estima s'han de tractar solament per entorns experts, especialitzats o molt tècnics. Normalment en aquesta categoria queden fora de la iniciativa legislativa i decisió popular la consulta referendària sobre:

- Els assumptes militars i de defensa
- Els impostos i pressupostos de l'Estat.
- Els tractats internacionals
- Les reformes constitucionals.

b-3.- Amb excepcions més importants: On una bona part d'assumptes queden fora de l'abast de la influència de la ciutadania, com és el cas d'Espanya, en que la ciutadania

no pot tractar segons quins temes ni pot convocar, directament un referèndum, per que la Constitució, en seu article 87.3 així ho explicita: "Una ley orgánica regulará las formas de ejercicio i requisitos de la iniciativa popular para la presentación de proposiciones de ley. En todo caso se exigirán no menos de 500.000 firmas acreditadas. No procederá dicha iniciativa en materias propias de Ley Orgánica, tributarias o de carácter internacional, ni en lo relativo a la prerrogativa de gracia".

Son subjectes regulats per Llei Orgànica i per tant exclosos de les ILP's a Espanya:

- La Corona.
- L'Estructura i composició de l'Estat.
- La Llei Electoral i el sistema Parlamentari.
- Els pressupostos generals de l'estat ni la seva estructura o composició.
- La distribució i equilibri territorial.
- El sistema de Seguretat i Defensa.
- Els sistemes de control i transparència del Govern, els partits polítics i les principals
- Institucions i Administracions de l'Estat.
- El sistema financer.
- El sistema tributari
- Les polítiques i utilització dels recursos energètics i naturals.
- El model d'Ensenyament.
- La regulació del mon laboral i comercial
- El model sanitari.
- Model de relacions internacionals, amb quins grups i/o organitzacions es vol establir relacions i formes de col·laboració.

- c) **Per condicionant tècnic:** En aquest cas la regulació no ve determinada per qui pot proposar un referèndum, o sobre què es pot fer un referèndum o consulta vinculant, sinó que addicionalment hi ha condicionants tècnics que, de no complir-se, el referèndum en qüestió no es pot celebrar, o be els seus resultats no son vinculants i per tant la decisió de la ciutadania no s'executa. Aquests condicionants son genèricament:

c-1.- Mínim nombre de signatures per proposar-lo: Aquests límits varien en funció del sentit democràtic, cívic o sociopolític de cada país. Hi ha països on aquests límits son molt baixos, com a Suïssa on es precisen 50.000 signatures (0,76% del cens) per revocar, esmenar o proposar una llei i 100.000 signatures (1,52% del cens) quan la proposta afecta a principis constitucionals. A l'altra banda trobem països on es demanen quantitats intermèdies, com a Itàlia o Espanya de 500.000 signatures (1%-2% del cens), o quantitats més importants com a Alemanya on es precisa entre 3% i el 15% del cens en funció del territori i del subjecte.

La quantitat de signatures requerides per la petició de la celebració d'un referèndum és una limitació, més o menys important, en funció de la quantitat i percentatge del cens, a la celebració d'aquest mecanisme per part de la iniciativa ciutadana. Si el percentatge requerit sobre el cens és molt alt, el resultat és que no es recolliran suficients signatures i de fet s'està privant a la ciutadania de l'exercici de participació a través d'una ILP.

c-2.- Mínim quòrum de participació: Es a dir, el nombre de votants que han de participar en un referèndum per a que el seu resultat sigui vàlid i vinculant. Aquest percentatge varia en funció de les característiques dels països. Normalment oscil·la, cas d'existir aquest requeriment de mínima participació, entre un 25% del cens (Bolívia) fins un 50% del cens (Itàlia). Excepcionalment es poden demanar, per temes molt crucials quantitats superiors. Aquest va ser el cas del referèndum per a la

independència de Kosovo on es demanava que la participació fos igual o superior a 2/3 del cens.

c-3.- Majories qualificades: Hi ha països, o també per segons quins temes d'especial importància, en que es demana una majoria qualificada superior al 50% + 1 dels vots emesos per tal que la decisió final sigui vinculant. Normalment sol ser de 3/5 parts o 2/3 del cens. En el cas del referèndum per a la independència de Montenegro el Maig del 2006, la Comunitat internacional demanava que els vots favorable fossin iguals o superiors al 55%. Va guanyar el si per un 55,4% dels vots emesos.

LA DEMOCRÀCIA DELIBERATIVA COM UNA PARTICIPACIÓ QUALIFICADA.

La democràcia deliberativa concep l'autogovern com la voluntat popular generada després d'un raonament col·lectiu en condicions d'igualtat i llibertat. En aquest model la legitimitat de la decisió democràtica resideix no només en la seva adopció per una majoria vàlidament constituïda, sinó en haver estat presa després d'un procés de discussió col·lectiva en el qual tots els punts de vista han pogut ser plantejats en condicions d'igualtat i llibertat. Deliberar és considerar detingudament els pros i els contres d'un problema abans d'adoptar una decisió. En aquest sentit, un debat deliberatiu és aquell que busca decisions raonables a partir del contrast d'opinions raonades i informades. Un element clau en aquest model és que els participants han d'estar disposats a veure les seves preferències a la llum de la nova informació i asseveracions fetes pels altres participants.

Però una cosa és donar igual consideració a cada individu mitjançant un vot igual a la presa de decisions i una altra cosa diferent és donar-li iguals oportunitats per participar amb raons i arguments en la discussió prèvia a la decisió. Per això, Habermas, referent per excel·lència de la teoria deliberativa, estableix en "Facticitat i Validesa" (1998) les condicions que una situació ideal de diàleg ha de complir si es vol garantir la igualtat i llibertat de tots els participants :

- En primer lloc, el debat deliberatiu ha de ser inclusiu, és a dir, capaç d'incorporar a la reflexió col·lectiva la diversitat de raons, necessitats, perspectives, valors i interessos existents en una societat plural. Només així el resultat del procés pot considerar-se respectuós amb els que es veuran afectats per la decisió posterior.
- En segon requisit és el de publicitat, ja que un debat inclusiu exigeix que totes les posicions sotmetin els seus respectius arguments al judici públic dels participants en la deliberació.
- Finalment, la racionalitat comunicativa s'ha d'obrir pas entre les diverses posicions per conduir la deliberació cap decisions que expressin interessos generalitzables. En aquest sentit, el criteri regulador d'una discussió deliberativa ha de ser la "coerció sense coercions del millor argument "(Habermas, 1998: 382). D'aquesta manera el model deliberatiu confia en la capacitat del procés polític per a transformar el conflicte de identitats, interessos o preferències, a la llum dels arguments, informació i interès públic manifestats en la deliberació.

DEMOCRÀCIA DIRECTA - SOBIRANIA CIUTADANA.

Descripció:

Parteix del principi de que la Sobirania es del conjunt de la ciutadania i no de les institucions ni dels seus càrrecs electes, tots ells legítims, que la representen. La ciutadania es el titular de la Sobirania que la delega a les institucions corresponents (Parlament, Govern, Sistema Judicial, ajuntaments, etc.), però en continua sent el titular, de tal manera que, si ho creu convenient, pot exercir-la directament. Les decisions preses pel conjunt de la ciutadania, que és el sobirà, estaran sempre per sobre de les decisions que prenguin les institucions.

Aquest principi està perfectament recollit i exercitat, de manera periòdica i permanent, en països com Suïssa, en quasi el 50% dels estats dels EE.UU. (no a nivell Federal), així com en uns 50 estats a nivell mundial, en que disposen, amb més o menys profunditat, de mecanismes de Democràcia Directa pels quals la ciutadania pot exercir la seva voluntat, contravenint, si s'escau, les decisions de les institucions o canviant les lleis, a través d'un referèndum que, sempre, es vinculant.

Val a dir que aquest mecanisme no invalida, ans al contrari, la funció del Parlament, els ajuntaments i de les altres institucions representatives de l'estat, que continuen sent essencials per la presa de decisions, per governar i fer complir la legislació vigent. Però facilita i dota a la ciutadania dels mitjans per a que aquesta pugui fer sentir la seva veu i voluntat quan les institucions no responen, majoritàriament, als desitjos de la ciutadania. Normalment, la majoria de les lleis i decisions parlamentàries o de govern seran d'aplicació sense que la ciutadania hi tingui res a dir, perquè reflectiran el sentiment de la majoria de la societat. Però la implantació d'aquest sistema de Democràcia Directa fa que les institucions prenguin les decisions i actuïn pensant més en la ciutadania i no tant en els interessos de partits o d'alguna de les elits dominants. Les institucions saben, d'aquesta manera, que si les seves lleis, decisions o actuacions no son, majoritàriament, del gust de la ciutadania, aquesta disposa dels mecanismes necessaris per esmenar-los la plana i revocar o canviar les seves lleis i/o decisions.

La ILP i el Referèndum vinculant com a mecanismes de Democràcia Directa:

El mecanisme genèric, en el marc polític, pel que la ciutadania pot exercir la seva sobirania es la possibilitat de que aquesta posi en marxa una ILP (Iniciativa Legislativa Popular) que, en cas de tenir un mínim suport ciutadà, es automàticament portat a un Referèndum vinculant. En cas de sortir aprovada la ILP, el contingut de la seva proposta passa a ser considerada d'obligat compliment pel conjunt de la ciutadania i, per descomptat, també de les seves institucions. Es a dir passa a ocupar la primera posició i anul·la els continguts contraris en l'escalat legislatiu. Passa, segons el rang i la importància del que la ciutadania ha aprovat, a ser inclòs a la Constitució, a les lleis o als reglaments segons correspongui.

Per posar en marxa una ILP a Suïssa, per exemple, calen 50.000 signatures en el cas de que es tracti de temes que no afecten a la Constitució, o 100.000 signatures si afecten a canvis constitucionals. Com que Suïssa té, avui, 8.236.000 habitants i un cens de 6.6250.000 votants, resulta que per modificar, vetar o impulsar una llei fa falta disposar del 0,755% de signatures del cens electoral en el cas d'una llei o reglament, o del 1,51% del cens en el cas de que la ILP afecti a principis constitucionals.

Qualsevol ciutadà pot iniciar o signar una ILP. Solament es requereix que estigui habilitat en el cens i pugui exercir de votant. El text de la ILP es revisat per un òrgan especialitzat que, si no hi ha cap impediment legal, autoritzarà la recollida de signatures i, si s'arriba al nombre de

signatures abans indicades en un temps predeterminat, es convocarà, automàticament un referèndum vinculant sobre aquella ILP, sense que cap més institució, ni Parlament, ni Govern, ni Sistema Judicial hi puguin jugar cap paper.

Principis rectors que haurien d'anar a una Constitució en cas de sobirania ciutadana exercida a través de la Democràcia Directa:

- La sobirania rau en el conjunt dels ciutadans i ciutadanes de Catalunya.
- La ciutadania exerceix la seva sobirania i expressa la seva voluntat a través de referèndums vinculants.
- Els referèndums vinculants poden ser sol·licitats per la voluntat d'un mínim del 1% del cens per a canvis, revocacions o propostes de lleis i normes o del 2% del cens per a canvis que afectin a la Constitució o revocació de càrrecs electes.
- Son matèria de referèndum vinculant:
 - La revocació de qualsevol llei, norma o càrrec electe.
 - L'esmena parcial de qualsevol llei o norma
 - La proposició de noves lleis o normes.
- Els resultats dels referèndums vinculants esdevenen, automàticament, lleis o normes, sense que tinguin que ser confirmades ni referendades per cap institució. La voluntat de la ciutadania, expressada en referèndum, és la màxima expressió de la sobirania.
- Els referèndums aniran sempre precedits d'una dinàmica deliberativa d'arrelament territorial i d'un òrgan institucional dedicat a concretar-la i fer-la efectiva en el termini d'un temps prudencial a partir de l'assoliment de les signatures corresponents.
- La regulació formal, el control i l'execució del procés de participació ciutadana serà efectuat per l'òrgan superior del Poder Electoral.

Característiques favorables a la Democràcia Directa.

Les virtuts atribuïdes a la participació en aquest model són moltes i variades: afavoreix el mutu respecte, la confiança interpersonal, el desenvolupament d'habilitats cognitives i dialògiques en els individus, i contribueix a crear una societat civil forta al voltant d'una idea compartida de bé comú. Els ciutadans només seran assenyats, responsables i solidaris si se'ls dóna l'oportunitat de ser-ho, de manera que quants més individus estiguin implicats en el fòrum polític, més gran serà la legitimitat de la democràcia i major serà la seva capacitat per controlar el govern i impedir possibles abusos.

Els principals efectes positius que tindria aquest sistema polític si es posés en pràctica segons els seus defensors són que:

Aprofita les experiències i la capacitat de tots: La societat funciona mitjançant una xarxa que interrelaciona el govern, les diverses comunitats, els grups d'interessos, els sectors i les institucions. A més, els ciutadans tenen un coneixement molt més íntim a nivell local de les necessitats de la població que cap grup de polítics des d'un govern altament centralitzat.

Promou la legitimitat. Les institucions, els organismes sectorials, les empreses i els governs acabaran per apreciar que tenen molt a guanyar en confiança, suport i col·laboració de part dels ciutadans si els inclouen d'alguna manera en les seves decisions. Els mateixos ciutadans tenen una major facilitat de promoure iniciatives destinades a fer més eficaç el mitjà en què es desenvolupen.

Desenvolupa noves capacitats. La participació desenvolupa la capacitat de les persones de treballar en col·laboració amb els altres, d'identificar prioritats i d'aconseguir que les coses es facin i els projectes es realitzin. L'activitat participativa els converteix així en millors ciutadans.

Millora la convivència i qualitat de vida. Estudis realitzats per economistes, sociòlegs i psicòlegs han demostrat que les persones que participen en la presa de decisions són més feliços que els que es limiten a acceptar o aplicar les decisions d'altres, pel fet que se senten responsables de la millora de la seva qualitat de vida . A més, la participació brinda al ciutadà una oportunitat de major eficàcia en la col·laboració.

Aquests mecanismes permeten debatre qualsevol tipus de problema polític més enllà de les limitacions imposades per les rivalitats partidistes. Permeten flexibilitzar la rigidesa de la disciplina partidària. En moltes ocasions ofereixen sortides eficients a impassos legislatius. Constitueixen instruments políticament neutres, que produeixen resultats recolzats en l'opinió pública i aconseguen conferir una dimensió extraordinària a canvis polítics fonamentals.

Afavoreixen unes institucions i un tipus de govern més proper a la ciutadania. Obliguen als representants a respondre a les demandes populars de manera permanent, no només en els moments electorals. Els dirigents es veuen en la necessitat de prendre en consideració el pols de l'opinió pública abans de prendre decisions.

Estimulen la participació ciutadana i incrementen el sentiment d'eficàcia del ciutadà. Contribueixen a l'educació i a la socialització polítiques, i són mitjans d'expressió de la voluntat popular. Fomenten la col·laboració social i apropen els poders i la administració a la ciutadania.

En el discurs populista apareixen com a armes eficaces de lluita contra els grans interessos que tendeixen a monopolitzar l'accés als centres de presa de decisions.

La seva aplicació comporta una obertura dels mètodes de decisió pública, el que es tradueix, en cas d'aprovació, en una major legitimitat de les lleis.

Moltes vegades permeten prendre decisions necessàries en situacions on els legisladors no volen assumir el risc d'inclinar-se a favor d'una opció determinada.

També, en un context generalitzat de manca d'ofertes programàtiques clares per part dels partits polítics, els referèndums i altres instruments de la democràcia directa, ajuden a definir amb més precisió el contingut de les polítiques públiques.

Finalment ajuden a reduir, sensiblement, la tensió i crispació social, en quant disminueix substancialment el conflicte entre legitimitat (allò que sent i vol la majoria de la ciutadania) i la legalitat (allò que es aprova i esdevé llei a través dels mecanismes legals). Acosta les institucions a la ciutadania i fa que aquesta participi més, no solament en les decisions comunes, sinó molt especialment en el compliment de la legislació, senzillament per que sent les lleis com a més properes per la senzilla raó de que ha participat en la seva confecció i implementació.

Característiques desfavorables de la democràcia directa.

Els instruments de la democràcia directa debiliten el govern representatiu i condueixen a una visió de la democràcia sense responsabilitat governamental. Els legisladors perden els incentius per a prendre decisions.

El caràcter dicotòmic (binari) de la decisió plebiscitària encoratja la polarització de les opcions polítiques i porta a l'adopció de decisions forçades. En aquest sentit, l'assemblea

representativa té un avantatge sobre el plebiscit: els seus membres es troben regularment, entaulen diàleg, busquen solucions concertades i tenen temps per prendre decisions negociades.

Contràriament al que afirmen els defensors de la democràcia directa, els seus mecanismes poden arribar a ser controlats per grups d'interessos poderosos, que troben en ells una manera de defugir els procediments legislatius normals.

El principi de majoria en què es recolzen aquests instruments posa en perill els drets de les minories que no poden defensar els seus interessos de la mateixa manera com ho farien en un Parlament.

La interpretació dels resultats planteja problemes. No hi ha manera de mesurar realment la intensitat del suport a les decisions, i la definició de les majories acceptables varia en funció dels contextos polítics. En el cas que les consultes siguin nacionals, l'heterogeneïtat de l'electorat planteja problemes d'interpretació dels resultats: en molts casos, les minories afectades per la decisió voten de manera totalment oposada a la majoria.

Finalment, molts argumenten que el ciutadà ordinari no està preparat per a prendre decisions complexes i importants.

COM ES PASSA DE LA SITUACIÓ ACTUAL: SOBIRANIA PARLAMENTÀRIA I CONSULTES NO VINCULANTS A SOBIRANIA CIUTADANA AMB CONSULTES VINCULANTS?.

A hores d'ara ja podeu tenir força clar que no hi ha cap partit polític amb forta presència a les cambres autonòmiques o nacionals que advoqui, de manera clara i decidida, per la participació ciutadana vinculant i la democràcia directa. El que té el poder no el deixa i avui els sobirans són els partits de l'arc parlamentari que, voluntàriament, mai deixaran que la ciutadania els retalli els seus poders i privilegis. Ni els partits ni les forces econòmiques i financeres de les classes dirigents a les que representen i amb les que estan endeutades i compromeses. Per tant la única manera de començar a fer el tomb és, com sempre, des de baix. El canvi mai vindrà des de la cúpula (govern, parlament, institucions, etc). Solament la força, la tenacitat i l'habilitat de la ciutadania pot posar en marxa els mecanismes de canvi.

La llei de participació ciutadana i consultes no referendàries.

La proposta passaria pel desenvolupament de la "Llei de participació ciutadana i consultes no referendàries". Aquesta és una llei que desenvolupa l'article 122 sobre "*consultes populars*" de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya. La llei permet no sols als poders polítics de Catalunya, si no també a la ciutadania, realitzar consultes amb l'objectiu de conèixer la seva opinió sobre una determinada actuació o política pública. La llei va ésser aprovada pel Parlament de Catalunya el 19 de setembre de 2014 amb el suport dels diputats de CiU, ERC, ICV-EUiA, CUP i PSC, fent un total per 106 vots a favor i 28 en contra. La llei fou publicada al Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya el 27 de setembre de 2014 i tenia com a objectiu soterrar donar cobertura al que inicialment havia de ser el Referèndum del 9N (Llei 4/2010, de 17 de març, de consultes populars per via de referèndum, que va ser impugnada pel Govern d'Espanya, i declarada en bona part inconstitucional pel Tribunal Constitucional, en la seva sentència del 10 de maig de 2017) i que després va passar a ser, amb aquesta nova llei una consulta.

Tot i així la llei va ser denunciada, altra cop pel Govern Espanyol, el 29 de setembre del mateix any (dos dies després de la seva publicació) davant del Tribunal Constitucional perquè presentava determinats articles de presumpta inconstitucionalitat. Aquest en la seva sentència 31/2015 va dictaminar que

- 1.- La crida s'ha de fer als veïns en atenció als seus particulars interessos sectorials o de grup. No a tota la població.
- 2.- Pot ser general si la convocatòria es realitza en funció de la condició d'administrats dels cridats a votar, això és, com a usuaris d'un servei i no com a subjectes polítics. Es a dir que NO afectin de forma directa la condició de ciutadà o dels drets polítics aparellats.

Les característiques més importants de la Llei son:

- No es precisa autorització de l'estat perquè no és un referèndum.
- El dret de vot és a partir dels 16 anys.
- No hi ha crida al cos electoral perquè no s'utilitza el cens.
- Es crea una llista a partir del registre voluntari de participació de la població.
- Les consultes es poden promoure per iniciativa institucional o per iniciativa ciutadana (art. 4.1).
- NO son VINCULANTS (art. 8). Com no podia ser d'una altra manera ja que som en sobirania parlamentària.
- És aplicable no sols a la Generalitat sinó als ens locals (ajuntaments, consells comarcals, etc).
- Aquests ens locals poden regular altres instruments de participació, que es regeixen per llurs pròpies normes d'organització i funcionament, de les quals aquesta llei té caràcter supletori: Enquestes, Audiències Públiques, Fòrums de Participació o processos de participació específics.
- Les consultes les pot promoure un mínim de 3 persones físiques o jurídiques.
- L'òrgan convocant de les consultes sectorials ha de designar una comissió de control i seguiment integrada per cinc membres.
- Les signatures de suport necessàries per poder fer una consulta son de:
 - 75.000 persones en l'àmbit de tot Catalunya.
 - En l'àmbit local, cal el nombre de signatures vàlides que estableixi la normativa pròpia de cada ens local i que NO pot ésser superior al que estableix aquesta llei:
 - En els municipis de fins a 1.000 habitants, un 15% de les persones cridades a participar.
 - En els municipis entre 1.001 i 20.000 habitants, un 10% de les persones cridades a participar, amb un mínim de 150 signatures.
 - En els municipis entre 20.001 i 100.000 habitants, un 5% de les persones cridades a participar, amb un mínim de 2.000 signatures.
 - En els municipis de més de 100.000 habitants, un 2% de les persones cridades a participar, amb un mínim de 5.000 signatures.

Estratègia. Coses potencials a fer i aconseguir.

Tot i que la llei diu que les consultes no son vinculants, no vol dir que no ho puguin ser-ho si l'òrgan sobirà assumeix els resultats de la consulta i els aplica. L'exemple el tenim en el Brexit del Regne Unit, el referèndum que es va fer per veure si sortien o no de la Unió Europea, i que va guanyar el SI, no era vinculant, perquè la sobirania és del Parlament Westminster. Però això no volia dir que no s'apliqués si el Parlament de Westminster hi estava d'acord. Naturalment el Parlament va estar a l'alçada i va donar legalitat a la demanda legítima de la ciutadana. Doncs aquest pot ser el principi d'aplicació en el nostre cas. Les consultes populars a nivell local,

comarcal o nacional, poden esdevenir vinculants si el Plè de l'Ajuntament, el Consell Comarcal o el Parlament les assumeix de la mateixa manera que va fer el Parlament de Westminster amb el Brexit.

I per aconseguir això que caldria fer?

- 1.- Promoure la creació d'una entitat cívica, mixta, transversal i integradora, de iniciativa ciutadana, de caràcter voluntari, que organitzi els Processos de Participació ciutadana a cada ajuntament, consell comarcal o nacional (us sonen les enteses? o els consells locals? o qualsevol altra forma de creació d'ens de debat local?).
- 2.- Aquesta entitat cívica, hauria de ser participada, però no dirigida, pels ajuntaments, consells comarcals o Generalitat segons cada cas, de tal manera que hi hagués una bona col·laboració entre institucions i ciutadania.
- 3.- Aquesta entitat cívica s'ha de dotar d'uns mínims recursos per a que pugui fer la seva funció:
 - Accés a la informació necessària per informar i contactar a la ciutadania.
 - Disposar d'un local de reunió i/o un local per al debat ciutadà.
 - Equip informàtic i mínims recursos econòmics per difusió i funcionament.
- 4.- Identificar les voluntats i anhels de la ciutadania i organitzar els debats i consultes corresponents.
- 5.- Pactar prèviament el caràcter VINCULANT amb l'ens sobirà corresponent (ajuntament, consell comarcal, Generalitat, etc) per a cada consulta, de tal manera que, tal i com va fer el Parlament de Westminster, el resultat de la consulta sigui aprovat en ple posterior de l'ajuntament, consell comarcal o Parlament.

Es tracta, en definitiva de fomentar, des de baix, el debat i consulta vinculant, de manera que quan aquest procediment sigui majoritàriament exercit en una bona part dels municipis i comarques de Catalunya, els partits polítics no tindran altra sortida que acceptar la sobirania ciutadana.

No cal dir que perquè tot això sigui possible només s'han de votar, en qualsevol elecció, aquelles formacions polítiques que portin en el seu ADN i programa la participació ciutadana vinculant. I si no en hi ha, com és el cas, s'han de crear de bell nou, començant pels ajuntaments. Allò que no siguem capaços d'implementar a nivell local, sigui als ajuntaments o en les pròpies entitats civils, serà impossible implementar-ho de manera general des de dalt a tota Catalunya.